

PEČE NA SLOVENSKEM

Otvoritev razstave v četrtek,
10. decembra 2015 ob 18. uri,
v rojstni hiši Jakoba Aljaža,
Zavrh 2 pod Šmarno goro

Odrpito do 31. januarja 2016,
vsako soboto in nedeljo med 10. in 13. uro,
oziroma po dogovoru 051 212 235

Oblika peč, materiali in načini njihovega okraševanja ter polaganja na glavo in zavezovanja so se razvijali v času in prostoru. V 16. in 17. stoletju se je močno uveljavilo polaganje peč na glavo na način, da je na temenu nastal ploščat kvadrat, vogali pa so prosto padali po prsih ali hrbtu. Vsaj v 19. stoletju se je uveljavil način pokrivanja glav z več pokrivali hkrati. Pod pečo so nosile čelne trakove in različne oblike avb, hkrati pa ostajale tudi zgolj pri pokrivanju glav s pečami, le načini polaganja, zavezovanja in gubanja so se spreminjali.

Pred sredino 19. stoletja se je začela razvijati vezava v pentljo. Ženske so v trikot preganjeno pečo položile na glavo, vogala prekrižale na zatilju in zavezale na temenu. Zavezovanje peče v pentljo, ki je bilo še prav posebej priljubljeno v mestnih in primestnih okoljih osrednje Slovenije, se je razvijalo dalje. V sedemdesetih letih 19. stoletja so se uveljavile industrijsko izdelane peče iz tila, z dodanimi industrijskimi, deset in več centimetrov širokimi čipkami, s katerih se je razvila visoka petelinčkova vezava. S tako zavezano pečo so nosilke opozarjale na pomembnost dogodka, za katerega so si pečo dale na glavo. Tako zavezana peča se je uveljavila tudi v pripadnostnem kostumiranju – v »črni noši«, s katero so nosilke opozarjale, da gre za slovesno preobleko, s katero poudarjajo pripadnost slovenstvu.

Nihče od načrtovalcev projekta Izdelovanje slovenske peče po muzejskih predlogah, ki ga je letos organiziral KUD JaReM sekcija za oživljanje starih običajev, pod vodstvom Marije Podvez niti v sanjah ni pomislil, da bo ta projekt rodil tako obilne sadove. Še manj, da bo prekoračil ozke krajevne in občinske meje, ter prerasel v čudovit slovenski kulturni dogodek. Tudi tega nismo mogli predvideti, vsaj ne tako razsežno, da se bodo razvili tako tesni odnosi in prijateljske vezi med ustvarjalkami, pa ostalimi nosilci kasnejših dodanih projektov med KUDom JaReM, Tržiškim muzejem in Javnim zavodom Bogenšperk. Sploh pa si nismo mogli zamisliti, da smo posneli tako rekoč prvi slovenski film, ki bo prikazoval in spregovoril ter dokumentiral ta del slovenske oblačilne dediščine.

Skoraj istočasno, ko je pričel s tem projektom KUD JaReM, se je dogajalo nekaj zelo pomembnega v Tržiškem muzeju. V Kurnikovi hiši v Tržiču so odprli razstavo Peče in rute - pokrivala slovenskih žena. Ne da bi vedeli drug za drugega, smo si za nalogo zadali pokazati zgodovinske primere izdelovanja in uporabe slovenske peče, seveda vsak na svoj način. Tržiški muzej na profesionalen način in s svojo visoko strokovnostjo, KUD JaReM z zanosom in veseljem za uk izdelovanja in ohranjanja tega pokrivala slovenskih žena.

Otvoritev razstave je bila 8. maja letos v Kurnikovi hiši. Seveda smo bili na tej otvoritvi prisotni tudi predstavniki našega društva. S kustosom razstave gospodom dr. Bojanom Knificem smo kar hitro našli skupni jezik. Podan je bil, ter kasneje potrjen predlog, da se razstava prenese v rojstno hišo Jakoba Aljaža v Zavrh pod Šmarno goro, ter da se ji doda nov del - peče, ki so jih izvezle »vezilje« v okviru našega projekta.

In sedaj so tu, v polnem sijaju. Oglejte si jih, ne bo vam žal!

Roman Veras, predsednik

Peče na Slovenskem

Peča je žensko pokrivalo kvadratne ali pravokotne oblike. Lahko je bila neokrašena, a so se do danes ohranile predvsem različice, ki so okrašene z vezenino in obrobljene s čipkami. Nosile so jo ženske vseh družbenih plasti vsaj od poznega srednjega veka dalje.

Z dokumentarnim filmom, ki prikazuje ohranjene peče ter načine njihovega polaganja in zavezovanja, in z razstavo, na kateri si je ob starih oblačilih mogoče ogledati številne stare peče, opozarjamo na bogastvo oblačilne dediščine. Mnoge peče so namreč izjemno dragocene predvsem zaradi bogatega vezenja in pečnih čipk, ob tem je zanimivo videti, na kako različne načine so jih kmetice na glavo polagale in jih zavezovale.

Projekt so omogočili
Tržiški muzej
Javni zavod Bogenšperk
Javni zavod za kulturo in mladino Medvode

KUD JaReM, december 2015

Zanj Roman Veras

Fotografije **Filmska foto sekcija KUD JaReM**

Oblikovanje Gregor Meglič **Studio mag**® 2015

Sofinancira **Občina Medvode**

